

Länsstyrelsen
Gotlands län

Beslut

Dnr 221-608-97

Livsmiljö/kultur
Joakim Hansson
Tel: 0498-292124
Fax: 0498-247275
E-post: joha@i.lst.se

H 508 (Posttullen) 4.7.1997
A 194 (Prästgården)

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIÉÄMBETET

betet och
museer

Kopia

Enligt förteckning sidan 4

Ink. 1997-08-06

Dnr. 310-4313-1997

**Byggnadsminnesförklaring (BM) av prästgårdsmiljön i Sanda, fastigheten Sanda
Prästgården 1:1, Gotlands kommun.**

Sanda kyrkliga samfällighet har genom skrivelse daterad den 24 juni 1996 (inkommen 21 februari 1997) ansökt om byggnadsminnesförklaring av prästgårdsmiljön i Sanda.

BESLUT

Sanda prästgårdsmiljö är synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde. Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap 1§ första stycket av lagen om kulturminnen m.m. (1988:950) KML prästgårdsmiljön på Sanda Prästgården 1:1 för byggnadsminne (BM) enligt följande.

BM-förklaringen omfattar prästgårdens huvudbyggnad (1), drängstuga (2) och brygghus (3). Till byggnadsminnet hör även omgivande trädgårdsområde inkluderande planteringar och träd enligt bifogad karta.

BYGGNADSBESKRIVNING

Sanda prästgårdsmiljö söder om kyrkan hör till Gotlands viktigaste kyrkomiljöer. Prästgården, som ligger vid kyrkan uppfördes under medeltiden, men tillbyggdes såväl som under 1700- som 1800-talet.

Manbyggnaden är uppförd under medeltiden. Stora partier av källarna, bottenvåningen och delar av andra våningen utgörs av den medeltida byggnaden. Synbarligen byggdes prästgården om under 1700-talet för att 1860 förlängas mot söder. Byggnaden fick då sitt utseende som en typisk gotlandsgård med putsade fasader och sadeltak utan gavelutsprång. Bottenvåningens rumshöjd är lägre än övre våningens vilket avspeglas i fönsterdimensionerna i fasaderna. Byggnaden har i huvudsak bevarat rumsindelningen från 1700-talet och 1800-talet, men de medeltida delarna avtecknar sig genom tjocka murverk. Den fasta inredningen präglas dock av tillägg från 1700- och 1800-talet i form av kakelugn, dörrar och listverk. Det är fullt möjligt att det under senare lager finns betydande delar av den fasta inredningen från 1700-talet. Byggnaden genomgick renoveringar 1947 och 1972.

Drängstugan, som är ett delvis reveterat bulhus, torde vara uppförd på 1700-talet. Den har välbevarad fast inredning från denna tidpunkt i form av synliga bular och öppen spis.

1997-08-26 best. Hb
Anmärkning till Hb-Öppning

Brygghuset som är en kalkstensbyggnad omnämnes i syneprotokoll från 1749. Byggnaden är en autentisk miljö i anslutning till huvudbyggnaden. Även i denna byggnad är interiören väl bevarad med öppen spis, bryggugn, kölna och gryta.

Prästgården omges av en parkliknande trädgård med ett åldrigt trädbestånd.

Sanda prästgård med omgivande trädgård hör till Gotlands ståtligaste och mest välbevarade prästgårdar med betydande medeltida inslag. Drängstugan och brygghuset utgör välbevarade tillägg från 1700-talet.

SKYDDSFÖRESKRIFTER

Länsstyrelsen meddelar enligt 3 kap 2§ lagen om kulturminnen följande skyddsföreskrifter:

1. Byggnaderna 1-3 får inte rivras, byggas till eller till sitt yttre byggas om. Inga förändringar får heller ske vad gäller takutformning, takmaterial, fönster, dörrar, yttertrappor och fasadmaterial eller övrig exteriör utformning.
2. I byggnadernas inre (1-3) får inte göras ingrepp i stomme och takstol, eller ändring av bärande konstruktioner, rumsindelning och skorstensstockar. I de medeltida delarna av huvudbyggnaden, som utgör delar av källarna, delar av bottenvåningen och andra våningen får inte göras murgenombrott.
3. I byggnadernas inre (1-3) får fast inredning såsom medeltida nischer och väggskåp, äldre eldstäder, äldre innertrappor, äldre golv- och takbräder, listverk och dörrar samt kölna i brygghuset inte förändras.
4. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vid underhålls- och reparationsarbeten får endast traditionella material och metoder användas och utförandet skall ske på sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Alla framtida arbeten skall ske i samråd med länsstyrelsen.
5. Parken/ trädgården, det område som på bilagda karta avgränsas med streckad linje får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras. Tillbehör till trädgården som väg, grindstolpar, grindar, flerårigt växtmaterial m.m. får inte flyttas, tas bort eller ändras.

KOMMENTARER

Avsikten med skyddsföreskrifterna är att inga exteriöra eller interiöra förändringar enligt punkterna 1, 2 och 3 skall ske. Därför är även mindre förändringar av markbeläggningen, tunar och portar, uppsättning av antenner, räcken skärmtak, altaner, markiser, skyltar, lampor m.m. tillståndspliktiga och skall utföras i samråd med länsstyrelsen.

Fört underhåll och restaurering skall kontakt tas med länsstyrelsen, Livsmiljöenheten/ Kultur. Råd om åtgärder ges av länsstyrelsen.

Även för BM prövas bygglovspliktiga åtgärder på sedvanligt sätt i kommunens byggnadsnämnd. Stadsarkitektkontoret bör kontaktas i osäkra fall.

Om det finns skäl, får länsstyrelsen lämna tillstånd till att ett byggnadsminne ändras i strid mot skyddsföreskrifterna enligt 3 kap 14 § i KML.

ÖVRIGT

Lydelsen i detta beslut har efter samråd med Riksantikvarieämbetet ändrats något jämfört med tidigare lydelse. Ändringarna är av redaktionell karaktär, sakinnehållet är fortfarande detsamma.

EV ÖVERKLAGANDE AV BESLUTET

Detta beslut kan överklagas hos länsrätten, se bilaga. Beslutet skall enligt 3 kap. 21§ lagen om kulturminnen mm tillämpas utan hinder av att ev talan förs mot beslutet.

BESLUTANDE MM

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Thorsten Andersson.

Föredragande har varit tf. länsantikvarie Christian Runeby.

Den förberedande handläggningen har utförts av byggnadsantikvarie Joakim Hansson.

I den slutliga handläggningen har även deltagit förste länsassessor Nils Strehlenert.

Thorsten Andersson
landshövding

Christian Runeby
tf. länsantikvarie

Kopia

RAÄ

Byggnadsnämnden

Gotlands fornsal

- Kultur- och fritidsnämnden

Kopia av lagakraftvunnet beslut

RAÄ

Lantmäterimyndigheten

Gotlands fornsal

Byggnadsnämnden

Planenheten

Länsantikvarien

Sanda prästgård

